

Kustbevakningens författningssamling

Kustbevakningens föreskrifter och allmänna råd om förundersökningsledning

KBVFS 2019:1

Publicerad den 19 juni 2019

beslutade den 18 juni 2019.

Kustbevakningen föreskriver med stöd av 14 § kustbevakningsförordningen (2019:83) följande föreskrifter och meddelar dessa allmänna råd.

Föreskrifterna och de allmänna råden har utarbetats i samråd med Åklagarmyndigheten, Polismyndigheten och Tullverket. Åklagarmyndigheten har i Åklagarmyndighetens föreskrifter och allmänna råd (ÅFS 2019:3) om ledning av förundersökning i brottmål som även kan ledas av Kustbevakningen utfärdat med 2 kap. likalydande föreskrifter och allmänna råd.

1 kap. Inledning

1 § Kustbevakningens brottsbekämpande verksamhet är huvudsakligen indelad i den direkta brottsbekämpningen och den indirekta brottsbekämpningen.

Den direkta brottsbekämpningen omfattar de brott som anges i 3 kap. 2 § kustbevakningslagen (2019:32) och 3 § kustbevakningsförordningen (2019:83). Inom den direkta brottsbekämpningen ska Kustbevakningen självständigt

1. förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet,
2. ingripa vid misstanke om brott,
3. utreda brott, eller
4. beivra brott.

Utöver detta finns i lagen (2008:322) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott särskilda bestämmelser om Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans rätt att ingripa mot rattfylleribrott enligt 4 och 4 a §§ lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott och i lagen (2000:1225) om straff för smuggling särskilda bestämmelser om Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans rätt att ingripa mot brott enligt den lagen.

Den direkta brottsbekämpningen avgränsas av det geografiska verksamhetsområde som anges i 1 kap. 4-6 §§ kustbevakningslagen (2019:32).

Den indirekta brottsbekämpningen är sådan brottsbekämpning som Kustbevakningen utför som biträde åt en annan myndighet. Den indirekta brottsbekämpningen omfattar alla typer av brott och är inte geografiskt avgränsad.

2 § Av 3 kap. 2 § andra stycket kustbevakningslagen (2019:32) framgår att Kustbevakningen har rätt att ingripa mot samtliga brott som begås i de maritima zonerna.

Allmänna råd

Ingripandemöjligheten i de maritima zonerna begränsas i flera fall av folkrätten och det ska bland annat noteras att Sverige avseende flera områden inte har jurisdiktion eller möjlighet att föreskriva vad som är brottsligt på de maritima zonerna. Områden där Sverige har möjlighet att föreskriva vad som är brottsligt är bland annat fiske och miljö.

I vilka fall förundersökningen ska ledas av Kustbevakningen respektive åklagare framgår av 2 kap. i dessa föreskrifter. Av de allmänna råden till 2 kap. 1 § framgår vad som avses med de maritima zonerna.

2 kap. Förundersökning som kan ledas av Kustbevakningen

Allmänt om ledning av förundersökning

1 § Bestämmelser om Kustbevakningens rätt att inleda en förundersökning i den direkta brottsbekämpningen finns i 3 kap. 3 § kustbevakningslagen (2019:32). Även i 3 § lagen (2008:322) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott finns bestämmelser om rätt för Kustbevakningen att inleda en förundersökning.

Allmänna råd

Av 3 kap. 2 § första och tredje styckena kustbevakningslagen (2019:32) framgår vilka brott Kustbevakningen får inleda en förundersökning om. Rätten avser dels de brott som räknas upp i första stycket, dels brott som enligt föreskrifter från regeringen ska ingå i den direkta brottsbekämpningen. Regeringen har i 3 § kustbevakningsförordningen (2019:83) föreskrivit ytterligare brott för vilka Kustbevakningen får inleda förundersökning. När brott har begåtts i Sveriges maritima zoner får Kustbevakningen endast inleda förundersökning om brott som avses i 3 kap. 2 § första eller tredje stycket kustbevakningslagen (2019:32). Med maritima zoner avses angränsande zonen, ekonomiska zonen och kontinentalsockeln.

Av 3 § lagen (2008:322) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott framgår vidare att Kustbevakningen får inleda förundersökning om brott enligt 4 och 4 a §§ lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott.

Förundersökningen ska ledas av Kustbevakningen

2 § Är saken av enkel beskaffenhet ska förundersökningen, med de undantag som framgår av 3–5 §§ eller 9 §, ledas av Kustbevakningen. Saken ska normalt anses vara av enkel beskaffenhet om inte svårare straff än fängelse sex månader kan följa på

brottet. Även beträffande följande brott ska saken normalt anses vara av enkel beskaffenhet

1. grovt sjöfylleri enligt 20 kap. 5 § sjölagen (1994:1009),
2. övriga brott enligt 20 kap. sjölagen (1994:1009), som inte skett i yrkesmässig sjötrafik eller är att bedöma som grovt brott,
3. brott enligt 37, 37 a, 39 a eller 40 § fiskelagen (1993:787), som inte skett vid yrkesmässigt fiske,
4. brott enligt 16 § lagen (2006:263) om transport av farligt gods,
5. brott enligt 43, 45 eller 46 § jaktlagen (1987:259), som inte är att bedöma som grovt brott, eller
6. grovt rattfylleri enligt 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott.

Allmänna råd

I det enskilda fallet kan omständigheterna vara sådana att saken bedöms vara av enkel beskaffenhet även när svårare straff än fängelse sex månader kan följa på brottet. Åklagaren bör i dessa fall redan inledningsvis, efter samråd med Kustbevakningen, göra en bedömning i frågan ifall åklagaren eller Kustbevakningen ska vara förundersökningsledare.

Vid tillämpning av bestämmelsen ska inte beaktas att fängelse i vissa fall inte kan följa på brott som får sitt materiella innehåll genom föreskrifter som meddelats av en myndighet, så kallade blankettstraffstadganden. Inte heller ska de påföljdsbegränsningar som följer av 41 § fiskelagen (1993:787) eller 2 § lagen (1996:517) om begränsning av tillämpningen av svensk lag vad gäller vissa brott begångna på utländska fartyg beaktas.

Förundersökningen ska ledas av åklagaren

3 § Är saken inte av enkel beskaffenhet ska ledningen av förundersökningen övertas av åklagare så snart någon skäligen kan misstänkas för brottet.

Åklagare ska leda förundersökningen avseende brott i de maritima zonerna för vilka Kustbevakningen inte får inleda förundersökning, om brottet inte ska utredas av annan myndighet än Kustbevakningen.

4 § Åklagare ska även ta över ledningen av förundersökningen när

1. den misstänkte är under 18 år,
2. den misstänkte är anställd vid Kustbevakningen,
3. ärendet är juridiskt komplicerat, exempelvis vid vissa ingripanden mot ett utländskt fartyg, eller det annars med hänsyn till utredningens art är påkallat att åklagaren leder förundersökningen,
4. det under förundersökningen krävs annan åtgärd av domstol än förordnande av offentlig försvarare,

5. det kan bli aktuellt att göra en framställning om utlämning eller överlämnande, att utfärda ett europeiskt frysningsbeslut, att utfärda en europeisk utredningsorder, att begära internationell rättslig hjälp i brottmål, att överföra lagföringen till annat land eller annars när en förundersökning är av sådan art att samordning bör ske mellan svensk åklagare och åklagare eller tjänsteman med motsvarande befattning i ett annat land,
6. särskild åtalsprövning är föreskriven,
7. brottet kan föranleda talan om företagsbot,
8. någon som är under femton år ska höras under förundersökningen,
9. den misstänktes psykiska status påtagligt kan antas avvika från det normala och svårare straff än böter kan följa på brottet, eller
10. fråga uppkommer om användande av tvångsmedel enligt 24 - 28 kap. rättegångsbalken, dock inte om det endast gäller husrannsakan som inte är av större omfattning, avspärrning, förbud m.m. för säkerställande av utredning om brott, kroppsvisitation, kroppsbesiktning och beslag.

Allmänna råd

Sådan internationell samordning mellan åklagare i olika länder som anges i denna paragraf punkten 5 avser i första hand förundersökningar som omfattas av samarbetet inom Europol och Eurojust. Vid utredning av sådan brottslighet är det viktigt att samordning på åklagarnivå äger rum i ett tidigt skede.

När ledningen av förundersökningen har övertagits av en åklagare enligt denna paragraf får åklagaren, sedan åtgärden som medfört att åklagaren inträtt som undersökningsledare har genomförts eller det av andra skäl inte längre är påkallat att åklagaren är undersökningsledare, återföra ledningen av förundersökningen till Kustbevakningen. Detta bör dock inte ske om frihetsberövande som ska avräknas enligt 2 § lagen (2018:1250) om tillgodoräknande av tid för frihetsberövande har förekommit.

5 § Om det vid tillämpningen av denna föreskrift uppstår delade meningar mellan Kustbevakningen och åklagare om vem som ska leda en förundersökning ska saken avgöras av åklagaren.

Allmänna råd

Om det är oklart vem som bör leda förundersökningen bör den som är undersökningsledare vid Kustbevakningen kontakta åklagare.

6 § I 4 kap. 4 § kustbevakningslagen (2019:32) finns bestämmelser om att Kustbevakningen är skyldig att lämna åklagare det biträde som begärs för genomförande av förundersökning, även beträffande brott som inte ingår i den direkta brottsbekämpningen.

Allmänna råd

När åklagare ska begära biträde av Kustbevakningen, särskilt i fråga om brott som inte ingår i den direkta brottsbekämpningen, måste beaktas om biträde är lämpligt med hänsyn till vilka åtgärder som behöver genomföras och den utbildning, utrustning och kompetens som en kustbevakningstjänsteman har för att genomföra åtgärden.

Om åklagare begär biträde och Kustbevakningen anser att deras personal saknar möjlighet att på ett säkert och effektivt sätt genomföra åtgärden ska åklagaren upplysas om det.

Underrättelse till åklagare i vissa fall

7 § När en åklagare leder förundersökningen ska Kustbevakningen underrätta åklagaren om det kan antas att den misstänkte gjort sig skyldig även till annat brott.

Kustbevakningen ska även underrätta åklagaren i de fall det kan antas att någon annan person har begått brott som har samband med den förundersökning som åklagaren leder.

8 § I 3 kap. 19 § kustbevakningslagen (2019:32) finns bestämmelser om att en tjänsteman vid Kustbevakningen som upptäcker att ett brott har begåtts utanför Sveriges territorium skyndsamt ska anmäla saken till åklagare.

Allmänna råd

Den angivna underrättelseskyldigheten gäller oberoende av om Kustbevakningen har rätt att inleda förundersökning om brottet eller inte. Kustbevakningstjänstemannen bör fullgöra sin anmälningsskyldighet genom att underrätta Kustbevakningens förundersökningsledare som vidarebefordrar anmälan till åklagare.

9 § Har Kustbevakningen inlett en förundersökning och kan ingen skäligen misstänkas för brottet ska Kustbevakningen genast lämna underrättelse om brottet till åklagare för en prövning av om åklagare ska överta ledningen av förundersökningen enligt 3 kap. 3 § kustbevakningslagen (2019:32) om

1. det är sannolikt att åklagare finner skäl att överta ledningen av förundersökningen, eller
2. förundersökningen avser brott av särskilt allvarligt slag.

Med brott av särskilt allvarligt slag enligt första stycket 2 avses brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i fyra år samt försök, förberedelse och stämpling till sådant brott.

När en åklagare fått en underrättelse enligt första stycket ska åklagaren snarast möjligt besluta om förundersökningen ska övertas eller inte. Om åklagaren inte övertar ledningen av förundersökningen ska åklagaren snarast möjligt besluta om Kustbevakningen fortlöpande ska underrätta åklagare om förundersökningens gång eller inte. Besluten ska dokumenteras.

Allmänna råd

I ärenden som kräver komplicerade juridiska bedömningar eller om det på grund av annan särskild omständighet är lämpligt med ett tidigt åklagarinträde eller annars när det är fråga om svårbedömda specialstraffrättsliga brott, bör Kustbevakningen underrätta åklagare redan när det uppstår fråga om att inleda förundersökning.

Förundersökningsbegränsning

10 § Undersökningsledaren ska fortlöpande kontrollera om utredningsläget är sådant att det enligt 23 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken inte längre finns anledning att fullfölja förundersökningen.

Undersökningsledaren ska även kontinuerligt kontrollera om det finns förutsättningar för att tillämpa bestämmelserna om förundersökningsbegränsning i 23 kap. 4 a § rättegångsbalken. Om sådana förutsättningar kan föreligga i ett ärende där Kustbevakningen leder förundersökningen ska detta snarast överlämnas till åklagare för beslut om den fortsatta handläggningen.

Prövning av Kustbevakningens beslut

11 § Om det begärs prövning av Kustbevakningens beslut att inte inleda eller att lägga ned en förundersökning ska prövningen göras av åklagare.

Allmänna råd

En begäran om prövning av Kustbevakningens beslut att inte inleda eller lägga ned en förundersökning ska skyndsamt överlämnas till åklagare för prövning. Ett överlämnande ska inte ske om begäran om prövning innehåller nya uppgifter som föranleder Kustbevakningen att ändra sitt tidigare beslut genom omprövning.

3 kap. Hantering av ärenden som innefattar såväl brott inom som utom den direkta brottsbekämpningen

1 § Om det redan innan förundersökning inletts kan antas att såväl brott inom som utom den direkta brottsbekämpningen har begåtts ska Kustbevakningen inte inleda någon förundersökning. I dessa fall ska ärendet i sin helhet överlämnas till den myndighet som ska handlägga de brott som ligger utanför den direkta brottsbekämpningen. Överlämningen ska ske skyndsamt.

Allmänna råd

Om Kustbevakningen upptäcker ett sådant ärende ska, beroende på vilka brott som kan misstänkas, förundersökningsledare vid Polismyndigheten eller Tullverket underrättas.

2 § Om Kustbevakningen, sedan en förundersökning inletts om ett brott inom den direkta brottsbekämpningen, upptäcker att det finns anledning att anta ytterligare brott som inte omfattas av den direkta brottsbekämpningen ska utredningen i sin

helhet överlämnas till den myndighet som ska handlägga de brott som ligger utanför den direkta brottsbekämpningen.

Allmänna råd

Om Kustbevakningen uppmärksammar sådana brott ska, beroende på vilka brott som kan misstänkas, förundersökningsledare vid Polismyndigheten eller Tullverket underrättas.

3 § I 3 kap. 4 § kustbevakningslagen (2019:32) finns bestämmelser om att en kustbevakningstjänsteman, innan förundersökning inletts, har samma befogenheter som en polisman att hålla förhör och vidta andra utredningsåtgärder som är av betydelse för utredning av brott som omfattas av den direkta brottsbekämpningen.

Allmänna råd

Avseende de brott som omfattas av den indirekta brottsbekämpningen finns i 4 kap. 1 och 3 §§ kustbevakningslagen (2019:32) och 4 kap. 4 § i denna föreskrift bestämmelser om vilka åtgärder som får vidtas innan en förfrågan om biträde godkänns.

Avseende brott enligt 4 och 4 a §§ lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott finns i lagen (2008:322) om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott bestämmelser om vilka åtgärder som får vidtas innan förundersökning inletts.

Avseende brott enligt lagen (2000:1225) om straff för smuggling finns i den lagen och i 4 kap. 4 § denna föreskrift bestämmelser om vilka åtgärder som får vidtas innan en förfrågan om biträde godkänns eller innan förundersökning inletts.

4 kap. Biträde till Polismyndigheten och Tullverket

1 § Inom den indirekta brottsbekämpningen kan Kustbevakningen, utöver biträde till åklagare, lämna biträde med utredningsåtgärder till undersökningsledare vid Polismyndigheten och Tullverket. Biträde kan lämnas efter förfrågan från Kustbevakningen till Polismyndigheten/Tullverket eller från Polismyndigheten/Tullverket till Kustbevakningen.

Förfrågan om biträde ska ske genom att kontakt tas mellan Polismyndighetens berörda regionledningscentral eller Tullverkets underrättelse- och kommunikationscentral och Kustbevakningens ledningscentral.

2 § En förutsättning för att biträde ska få lämnas avseende Polismyndigheten och Tullverket är att den myndighet som fått förfrågan gått med på det.

Innan Kustbevakningen gör en förfrågan om biträde eller accepterar en förfrågan om biträde ska en bedömning göras av om kustbevakningstjänstemannen har lämplig utbildning, utrustning och kompetens för att kunna agera på ett säkert och effektivt sätt. Om någon av dessa förutsättningar inte föreligger ska förfrågan om biträde inte göras eller begäran om biträde nekans. Det ska också göras en bedömning av om det påverkar Kustbevakningens övriga verksamhet menligt.

Kustbevakningen får avslå en förfrågan om biträde utan att anföra skäl för sitt ställningstagande.

Allmänna råd

Vem som fattar beslut om att begära biträde eller acceptera en förfrågan om biträde framgår av bilaga 3 till Kustbevakningens arbetsordning.

I de fall Kustbevakningen gör en förfrågan om biträde från Polismyndigheten med en enskild utredningsåtgärd som ligger inom Kustbevakningens direkta brottsbekämpning innebär inte ett godkännande om sådant biträde från Polismyndigheten att Polismyndigheten tar över utredningen eller förundersökningsledningen.

3 § Förfrågan om biträde innan en förundersökning inletts får bara göras avseende enskilda fall. En sådan begäran är avsedd för att kustbevakningstjänstemannen ska kunna utföra vissa primära utredningsåtgärder och är således bara tänkt att vara under ett mycket kort skede.

Allmänna råd

Att en begäran om biträde ska avse ett enskilt fall innebär att det inte är möjligt att träffa generella överenskommelser mellan myndigheterna om att en kustbevakningstjänsteman får ingripa vid vissa brottstyper eller på vissa platser.

4 § I 4 kap. 1 och 3 §§ kustbevakningslagen (2019:32) finns det bestämmelser om att en kustbevakningstjänsteman, i det fall godkännande av biträdesbegäran inte utan väsentlig olägenhet kan avvaktas, har rätt att gripa den som kan misstänkas för brott och ta föremål i beslag även för brott som inte ingår i den direkta brottsbekämpningen.

I 20 - 22 och 25 a – 27 §§ lagen (2000:1225) om straff för smuggling finns särskilda bestämmelser om en kustbevakningstjänstemans befogenheter vid utredning av brott enligt den lagen.

Allmänna råd

Med väsentlig olägenhet avses att det finns en konkret risk att den misstänkte undkommer ett gripande om gripandet inte verkställs omedelbart. På motsvarande sätt kan föremål som kan ha betydelse för utredningen av brottet gå förlorat om inte beslaget verkställs omedelbart. Dessa möjligheter ska tillämpas restriktivt och skälen till varför det förelegat väsentlig olägenhet bör alltid dokumenteras.

I den här typen av akuta åtgärder är det särskilt angeläget att kustbevakningstjänstemännen noggrant överväger risken för skador på sig själva och andra och även beaktar risken för att man kan hamna i situationer som kan vara svåra att förutse.

5 § När en kustbevakningstjänsteman biträder en annan myndighet ska vidtagna åtgärder genast rapporteras till den myndigheten. Detta gäller även om vidtagna åtgärder inte lett till något gripande.

Allmänna råd

Med utgångspunkt i rapporteringen kan den som begärt biträde besluta om vidare åtgärder, det är därför angeläget att alla åtgärder rapporteras. Detta gäller såväl innan en förundersökning är inledd som under en pågående förundersökning.

6 § När begäran gäller biträde med beslag åt Polismyndigheten eller Tullverket, så ansvarar den myndighet som leder förundersökningen för beslaget.

Allmänna råd

Detta innebär att beslagen ska hanteras enligt Polismyndighetens respektive Tullverkets rutiner och att respektive myndighet ansvarar för att exempelvis bevaka och hantera beslut från åklagare eller domstol gällande beslaget. Kustbevakningen ansvarar vid biträde med beslag endast för att beslaget, då det förvaras av Kustbevakningen, hanteras i enlighet med vad vårdplikten kräver.

Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 juli 2019.

Kustbevakningen

THERESE MATTSSON

Nina Andersson

Rättsenheten